

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Št. 46.

Sreda 8. junija 1927.

Leto II.

Naš dan.

Letošnji vsedelavski izlet je prekosil po impozantnosti udeležbi delavstva iz Slovenije in delavskih zastopstev iz ostalih krajev vse naše dosedanje manifestacijske prireditve. Neskončen sprevod po ljubljanskih ulicah, morje glav okoli razvitih rdečih zastav na velikem Kongresnem trgu in vse ojemajoča, skupna volja, prekipevajoče navdušenje; vse to ostane nepozabno, neizbrisno v spominu vseh udeležencev. Letošnji vsedelavski izlet je šele prav pokazal, kako raste naša moč, kako so že daleč za nami črni dnevi skepse in razdorov. Vsa zavestna in aktivna delavska masa Slovenije je v našem taboru, v naših razrednih organizacijah, maršira pod našimi prapori v boj proti kapitalizmu in njegovi reakciji.

In ni bilo v tem kolu samo naše slovensko razredno delavstvo, bile so tudi skupine in deputacije iz cele države; bili so tu vrli zagrebški sodruzi, bili so tu sodruzi iz socialističnega Beograda; vsa socialistična Jugoslavija se je sešla v nedeljo v Ljubljani, da manifestira svojo neomajno vero v zmago združenega delavstva, v zmago socialistične politike pred politiko reakcije in pljačke, v zmago jugoslovanskega proletariata nad jugoslovansko buržoazijo. Vsedelavski izlet se je pretvoril v najimpozantnejšo skupno protestno manifestacijo vsega jugoslovanskega socialističnega delavstva proti politiki izstradanja in zapostavljanja vseh produktivnih slojev v naši državi, proti slepemu političnemu športu naših vlad in vseh mogočih kamaril, ki so s svojim početjem izročili narod obupu in gladi. In bil je obenem složna manifestacija delovnega naroda za mir, ki ga imperialisti Evrope spet resno ogrožajo. In bil je ta izlet predvsem in nadvsem

velika, impozantna manifestacija za delavsko enotnost, za združene delavske socialistične bataljone, ki morajo na plan, da pribore s svojo združeno silo delovnemu narodu kruh in življenje, svobodo in pravo.

Letošnji vsedelavski izlet predstavlja velevažen mejnik v našem razvoju: odtlej drži pot samo navzrok: k zmagi delovnega naroda. K zmagi, ki pride po skupni borbi in skupnem naporu združenega jugoslovanskega proletariata v družbi s proletariatom vsega sveta. Kajti letošnja vsedelavska manifestacija je tudi pokazala, da vživa naše socialistično gibanje velike simpatije v mednarodnem socialističnem svetu, saj smo čuli vsi navdušene besede delegatov iz bratske proletarske Avstrije in delegatov mednarodnih delavskih organizacij. Nismo v našem težkem boju sami; z nami so probujene in na boj odločne delavske mase Slovenije in Jugoslavije, z nami je ves mednarodni socialistični svet. Z letošnjim vsedelavskim izletom smo stopili na najimpozantnejši način v dobo novih borb, ki jih moramo in hočemo uspešno izvojevati, da priborimo delavstvu ugrabljena prava, da uveljavimo socialistična načela in socialistično politiko.

Naše gibanje je stopilo ta dan za orjaško stopnjo više.

V porastu smo.

Bližnji dogodki in bližnje borbe bodo še bolj pokazale našo številčno in moralno moč. Naj se naši nasprotniki nič več ne varajo: konec je tudi njihovemu političnemu sleparstvu.

Združeno delavstvo poide svojo razredno moč, da izvojuje sebi boljše življenje in reši delovni narod potom jakega socialističnega gibanja.

Potek manifestacije.

V soboto so imeli v veliki dvorani »Uniona« delavski pevski zbori skupen koncert. Zato so začele že tekom sobote prihajati v Ljubljano posamezne skupine pevcev in udeležencev, ki so na to skupno odkorakali v mesto.

Velika dvorana je bila zvečer polna občinstva, ki je posameznim zborom toplo ploskalo. Ves animirani večer, pri katerem je sodelovala tudi naša godba, je potekel v velikem navdušenju. Ogromna masa izletnikov se je po vsula v Ljubljano šele v nedeljo z jutranjimi vlaki. Bili so tudi naši mariborčani, ki so prišli s posebnim vlakom, nato Gorenjci, pa rudarji, železničarji itd. Vlak za vlakom. Vsa postaja in ves prostor pred postajo in po stranskih ulicah poln udeležnikov. Pa zastave, napisi, godbe. In ženske! Koliko ženskega sveta! Z vsakim vlakom, poleg mnogoštevilnih delavcev, mnogoštevilne žene.

Ob 8. uri se je začel formirati sprevod — ki je bil gotov, ko je glava sprevoda skoro že dosegla Kongresni trg, zadnje skupine pa tičale še vedno daleč doli v bližini postaje.

Filmski operater snema posamezne skupine in prizore — ko se rdeči prapori zbirajo na obsežnem Kongresnem trgu ob govorniški tribuni in se razvrščajo napisi. Kmalu je ves trg poln delavstva. In še ni konca sprevodu. Še prihajajo skupine

in še so prapori in še svirajo godbe. Koliko godb! Koliko delavskih godb! Ves čas se oglašajo v sprevodu in oživljajo ritem korakajoče množice.

Ko stopi sodr. Jernejčič na oder in naznani, da bo prvi govoril bolgarski sodrug Makarow, zapoje tudi delavski zbor. In nato govore po vrsti, navdušeno pozdravljeni, delavski zastopniki Rumunije, Poljske, Avstrije in v imenu Stokovne Internacionalne sodr. Fimmen, medtem ko je razložil pomen manifestacije za naše delavstvo sodr. Petejan in je za naše žene govorila sodružica Ajdiškova. Vse te govore prinesemo v celoti v prihodnji številki. Vse govornike je spremljalo neprestano, živo se stopnjujoče navdušenje. Ko je nato godba odsvirala socialistično himno in je avtomobil, odkoder so govorniki govorili, odšel, se je navdušena ogromna masa razšla po ljubljanskih ulicah. Mala skupina mladih ljudi je hotela na kraju sijajne prireditve menda vendar motiti, pa je z ozirom na osamljenost, v kateri se je nahajala, krenila nato na Karla Marksa trg, kjer se je razšla. Ta poizkus motenja delavske enotne manifestacije s strani onih, ki o enotnosti največ govore in pišejo in so dali celo svojemur listu naslov »Enotnost«, je popolnoma ponesrečil in je ostal neopažen.

Popoldne so se vršile zabave v hotelu »Union«, v »Tivoliju«, pa še druge telovadne in društvene prire-

ditve, tudi žene so popoldne zborovale. Žene so se na tej prireditvi sploh sijajno pokazale. Že v sprevodu samem so bile žene častno zastopane — še bolj na shodu in na vseh ostalih prireditvah. Žensko socialistično gibanje je pri nas doseglo že veliko moč in je to tudi mnogoobetajoč pojav. Delavske žene bo treba združiti v socialistični stranki.

Vsem tem prireditvam so pa dajala še posebni značaj posvetovanja in kongresi strokovnih organizacij,

KINO APOLO

do srede izborna komedija

KAPETAN KÖPENIK

z izbornim komikom Hermann Picha.

zlasti kongres železničarjev in transportne Internacionalne. O obeh kongresih bomo še poročali. Ker nam primanjkuje prostora, objavljamo za danes najvažnejše sklepe kongresa železničarjev, prihodnjič pa vse ostalo.

Sklepi železničarskega kongresa.

Resolucija o položaju železničara.

Drugi redovni kongres Saveza železničara Jugoslavije po pitanju položaja železničara

konstatuje:

I. Da je položaj železničara brez razlike kategorije neizmerno težak te da če najnovijem odredbama finansijskog zakona za god. 1927-28, u kojem su za saobraćaj odobreni krediti, a naročito krediti za pripadnost železničkih službenika i radnika daleko prenedovoljni, taj i takav položaj još više pogoršati. Redukcije osoblja, sniženje plata, oduzimanje kilometraže, produljenje radnog vremena, produljenje i pogoršenje turnusa, zakidanje godišnjih dopusta itd., uvod je u predstojeća pogoršavanja.

2. Da je Savez železničara Jugoslavije od početka svog djelovanja neprestano i sa požrtvovanjem poduzimao korake, da se tekovine železničara očuvaju i da se do pogoršanog stanja ne dodje. Da se u tom nastojanju nije više uspjelo, ima se u glavnom pripisati gruboj i reakcionarnoj politici države na polju finansijskog i privrednog sredjivanja, koju sredjenost teži se postići ne preko odstranjanja birokratskog i neekonomičnog upravnog aparata, ne smanjivanjem i ograničavanjem policijskog i militarističkog režima, već u zakladanju prava i pripadnosti sveg niže državnog namještenstva i radništva. Jedan od jakih razloga ovakvog položaja železničkih radnika i namještenika su i oni sami: njihova neorganizovanost, neborbenost i strašljivost u velikoj mjeri omogućuje vlasnicima, da nad njima provode svoju punu samovolju.

Jaki dio krivice za ovakvo stanje pada i na žute kategorijske organizacije, koje nisu poduzimale ma baš ništa, da se ono spriječi. Naprotiv: svojom puzavošću i neborbenošću upravo su ga omogućile.

Protiv ovake politike vlastodržaca, kojom se upropašćuje sva živa i materijalna dobra na našim železnicama, diže svoj najodlučniji protest.

Kongres Saveza železničara Jugoslavije sa ogorčenjem ističe protest protiv najnovijeg ataka na stečena, garantovana i dugogodina uživana prava, protiv zakidanja prava na pogodovnu i režijsku vožnju članovima familija sveg radničkog i imenovanog osoblja.

Kongres odlučno zahtjeva, da se ovo, na jedan brutalan način oduzeto pravo, pogodjenom osoblju odmah vrati.

Kongres odlučno traži, da se sa tom i takvom politikom odmah prestane i da se životni i radni uslovi železničkih radnika i službenika ne pogoršavaju, već da se pri mi sve reducirane radnike natrag u službu te se odobri dostatan naknadni kredit za regulisanje plata te ostalih pripadnosti.

Kongres predlaže novu upravu saveza, da sve na kongres stigle predloge o položaju železničara uzme u hitnu i temeljitu raspravu i da na osnovu istih izradi opširnu predstavku na Ministarstvo saobraćaja, Generalnu i Oblasne direkcije, koju neka predsjedništvo lično podnese.

Kongres poziva železničare širom države, da se svrstaju u redove borećih se železničara, t. j. u redove Saveza železničara Jugoslavije.

Po pitanju ujedinjenja klasnog železničarskog pokreta u zemlji

I. redovni Kongres Ujedinjenog Saveza železničara Jugoslavije, održan dne 3. i 4. juna u Ljubljani

zaključuje:

Već godinama krnjena moralna i u zadnje vrijeme upravo oteta materijalna prava železničkom osoblju moglo je uslijediti samo iz razloga, jer su železničari i ukupan radnički pokret, na sindikalnom kao i na političkom polju, međusobnim razrošnostima i razcepkanošću bili preslabi, da ovaj nalet reakcionarne i samo bo-

gatim slojevima pogodujuće državne politike spriječe.

Kongres sa odobravanjem konstatuje, da je sa strane dosadnje savezne uprave bilo zaista poduzeto sve, da se do nužnog i željenog jedinstva železničara kao i ukupne radničke klase dodje i da nije na nama nimalo krivice, što toga Jedinstva još uvijek nema.

II. redovni kongres nalaže novoj upravi saveza, da brigu oko postizanja kao Jedinstva železničara kao i općeg radničkog pokreta i u buduće ne napušta.

Jedinstvu železničara ima se težiti na slijedećoj bazi: klasne borbe, partijske, vjerske i nacionalne nezavisnosti, internacionalne pripadnosti Internacionalnoj transportnoj federaciji i najpunije demokratije i tolerancije unutar same jedinstvene organizacije. Jedinstvena klasna železničarska organizacija mora se u svojim akcijama i borbama naslanjati na cjelokupan klasni radnički pokret u zemlji.

Kongres ovlašćuje novu saveznu upravu, da poduzme sve mjere koje obnađe nužnima i sa kojima se budu saglasili svi njeni članovi, a koje budu Ujedinjenje na gornjim osnovama u najkraćem vremenu mogle pospješiti.

Predlog finansijske sekcije.

Iz vsega obrazloženega in slišanega ugotavlja finansijska sekcija:

1. Da se članarina ne more znižati. Znesek 12 Din mesečno je minimalni, ki je odmerjen, da lahko organizacija deluje uspešno in da izvojuje uspehe. Brez denarnih sredstev ni mogoče nobeno delo. Organizacija ni samo podporno društvo, ampak je treba vršiti agitacijo, intervencije, shode in sestanke ter izdajati list, torej bojovna fronta za železničarske interese. In za to treba sredstev. Sedanji položaj, posebno progovnih delavcev, je sicer zelo obupen, zato predlagamo, naj se novemu centralnemu odboru naloži, da do 1. avgusta t. l. uredi, da se ukinejo dosedanjji 2dnevni brezplačni dopusti in zvišajo urnine. Ako bi to centralnemu odboru kljub vsemu do 1. avgusta t. l. ne uspelo, naj se mu poveri, da v lastnem delokrogu zniža tem delavcem članarino, da bo znašala 10 Din mesečno.

2. Da se naj posveti agitacijskemu delu za povečanje in razširjenje organizacije še večja pažnja. Posebno kar se tiče v pokrajini zagrebskega sekretarijata. Agitacija je namreč tisto močno sredstvo, ki organizacijo utrjuje, jo razširja in jo dela sposobno za akcije. Pazi pa se naj pri tem, da se vse sestanke, shode, občne zборе, konference itd. sklicuje sporazumno s podružnicami po direktivah centrale. To je, da centrala določuje čas in dneve sestankov, ker se na tak način za iste stroške lahko vrši več shodov oziroma sestankov in občnih zborov. Tudi se bo na tak način vršilo še vse bolj sistematično.

3. Da se naj list »Ujedinjeni železničar« izdaja skupno. Dosedaj je izhajal za Slovence posebej in za Hrvate posebej. S tem pa se ni dosegalo medsebojnega spoznavanja in obveščanja o delovanju enih in drugih v posameznosti. Tudi izdatki so bili s tem večji. Zato predlagamo, da se list izdaja skupno dvakrat mesečno. S tem bodo vsi železničarji hitreje in točneje obveščeni o položaju v vseh oblastnih direkcijah, a istočasno se znižajo izdatki.

Resolucija po pitanju komercializacije železnica i železničke službe

II. redovni kongres Saveza železničara Jugoslavije, održan dne 3. i 4. juna 1927 u Ljubljani,

konstatuje:

Uz opću privrednu krizu uzrokovanu dugim ratom i njegovim strašnim posljedicama, čemu se još priključuje opće nastojanje kapitalističkih eksploatatora da sve terete ratnih šteta ma i sirom gradjanstvo, služeći kod toga i najgrubljim političkim i ekonom-

skim sredstvi, olicenim u bijedi i besposlenosti hiljade i hiljade radnika.

Uz manjkavo i reakcionarno službeničko i zaštitno željezničko zakonodavstvo, koje predviđa samo dužnosti i kazne, bez ikakvih stvarnih prava i nagrada za težak i odgovoran rad.

Najveći uzrok slabosti saobraćaja, neaktivnosti njegovih finansija, a naročito pak teškom i moralnom i materijalnom položaju željezničara bez razlike svih nižih kategorija, je danas neekonomičan i neracionalan, raznim zakonima o upravi i računovodstvu sputan, partizanski i u kranji birokratizam ogrezli.

Upravni sistem našim saobraćajem.

Konstatujući prednje II. redovni kongres Saveza željezničara Jugoslavije pozdravlja svaki korak i svaki čin, kojim se ide za time, da se ovakav princip upravljanja saobraćajem izmijeni i postavi na bolje osnove i to:

1. Da se prestane hitno sa dosadanjim načinom budžetiranja saobraćajnih potreba,

koji ponajčešće dovodi te potrebe u ovisnost volje ministra finansija ili kakovog njegovog načelnika.

2. Da se nepokretni neekonomičan i birokratski način upravljanja, sankcionisan postojećim upravnim zakonima, čim prije zamijeni sa komercijalno-trgovačkim sa karakterom privatno-trgovačkog poduzeća, sa dužnošću javnog polaganja računa sviju dobitaka i gubitaka.

3. Postojeći projekat uredbe o komercijalizaciji željeznica je u postizanju postavljenog zadatka manjkav i tražimo, da se putem anketa izradi nov i tek takav podnese na uzakonjenje.

Novim zakonom o organizaciji saobraćaja upravu nad saobraćajem treba da se da u ruke ljudi privrede i rada, iz tih faktora sastavljen upravni odbor, u koji ulazi pored države, privrede i radnika i najmanje jedan predstavnik željezničkog osoblja izabran slobodno i sa većinom glasova.

Za napredak in enotnost delavstva.

Letošnji vsedelavski izlet je pokazal, posebno pri nas v Sloveniji, da delavstvo čim dalje bolj čuti potrebo skupnosti in enotnosti v svojih vrstah. V dokaz nam lahko služi sijajna udeležba delavstva in njegova odločna enotna volja. Kljub vsemu, da je obhod prepovedan — smo marširali v gostih četverstopih: moški, ženske, otroci, manjejni in intelektualni proletarci. Tako je prav! Buržuazija bo le tako dolgo omejevala delavcem manifestacije, shode ter druge proslave, dokler se delavstvo ne bo postavilo energično in skupno po robu.

Vendar pa, sodrug, delavci in kmetje, praznik Dela nam ne sme biti samo dan trenutnega navdušenja, ki se kmalu spet poleže, temveč dan, v katerem se moramo ozreti nazaj na naše delo, ali smo ga vršili tako, kakor je bila naša proletarska dolžnost, ali ne? Vprašati se moramo, ali sem strokovno organiziran? Ali sem storil kaj za strokovno organizacijo? Ali sem naročnik delavskega časopisa, ali sem sploh kaj storil v prid našega tiska? Nadalje se vprašujemo, ali smo bili člani, ali smo kakorkoli podpirali naša kulturna društva?

Prvi maj nam mora biti orientacijska točka, kjer postojimo, si ogledamo preteklost ter se pripravimo za bodočnost.

Na ta dan si moramo zapriseči, da bomo šli s podvojeno silo na delo ter skušali popraviti ali nadomestiti to, kar smo do sedaj zamudili.

Ponavljam zato še enkrat, ne samo trenutno navdušenje, na 1. maja, temveč trajno dejansko delo za socializem! Izpopolnjevanje naše strokovne, politične, gospodarske in kulturne organizacije, agitirati za iste po obratih med našimi še neorganiziranimi sodelavci, agitirati povsod, na cesti, pri vseh priložnostih, po javnih lokalih, kjer se delavstvo shaja itd.

Posebno važnost je treba polagati na naš tisk. Vsakemu delavcu mora biti jasno, da je to edino naše uspešno sredstvo, takorekoč naše edino orožje, s katerim se moremo uspešno braniti napram navalu posedujočega razreda in meščanskemu tisku. Sistematično moramo delati

na to, da si naroči vsak, kolikor mogoče zmožen delavec vsaj en proletarski list. Energično stremeti za tem, da izginejo meščanski časopisi iz delavskih hiš. Kolikokrat smo že grajali žalosten pojav, da so naročeni delavci, ki se sicer radi nazivajo socialisti — na meščanske liste, kakor »Marburger Zeitung«, »Jutro«, »Slovenec« itd., zastopj pa ti iščejo oči delavskega lista po njihovem stanovanju!

To, sodrug, se mora enkrat za vselej nehati! Tu ne drži noben izgovor, češ, tam in tam je več novic in zanimivosti, zato imam ta list naročen. V prvi vrsti je naša dolžnost, da podpiram svoj tisk; ni s tem rečeno, da delavec drugega časopisa sploh ne bi smeli čitati, ne, ampak najprej treba spraviti naš tisk do viška, potem bodo tudi naši časopisi lahko prinašali razne zanimivosti. Zatorej ven iz delavskih družin z nasprotnikovim orožjem!

In še neka stvar je, ki zatamnjuje naše gibanje. To je vprašanje naše mladine! Proletarski oče, proletarska mati, potrkaj se na prsi ter se vprašaj: po prvem maju, simboličnem delavskem prazniku, kje se nahaja tvoj sin, kje tvoja hčerka?

Najbrže v nasprotnih vrstah, v raznih meščanskih društvih, kakor Orjuna, Sokol, Orel i. dr. Ali ti ni jasno, delavec, kmet, delavska mati, da ti na ta način vzgoji buržuazija tvojega lastnega otroka v delavskega sovražnika, v sovražnika tega, kar mora biti delovnemu ljudstvu sveto, v sovražnika socializma! Zatorej odvrčaj od tega tvojega otroka, daj mu čitati dobrih knjig, dobrih delavskih časopisov in vodi ga v vrste delavstva, v delavske organizacije, v delavska kulturna društva! Sodrugi, delavci in kmetje, ki tvorite večino prebivalstva, pri nas kakor drugod, vprašajte se, kako živite — ali živite življenje, ki je vredno tega imena? Oni del naroda, ki je faktično temelj države in sila produkcije, živi v resnici najslabše. Delavstvo stanuje po slabih, vlažnih luknjah; plače skrajno mizerne; ožupni čini na dnevnem redu. Malega kmeta in kočarja pritirajo z neznošnimi davki na boben. In ali naj govorimo še o poljskih delavcih in vi-

ničarjih? Koliko teh siromašnih med najsiromašnimi nima, vkljub temu da se ubija in tlačani celo leto bogatim kmetom in mestni gospodi, poštene hrane in obleke. O kakem starostnem zavarovanju, o kaki oskrbi glede zdravstva, na to se ne misli. Delavci iz mest in vasi, kmetje, ali mora to vedno tako ostati? Ali temu ni odpomoči?

Prelom med Jugoslavijo in Albanijo.

Beograjska vlada je čakala zaman, da se v Skadru aretirani tolmač jugoslovanskega poslanstva v Tirani, izpusti. Albanska vlada — ali se more tiransko despotijo imenovati še vlado? — je obljubljala, da ga izpusti, in to tudi javila v Beograd, izpustila pa ga le ni. Sedaj je beograjska vlada odpoklicala svojega poslanika v Tirani in vso poslaniško osobje — albanskemu zastopniku v Beogradu pa izročila potni list! Imamo torej po prelomu med Anglijo in Rusijo, drug slučaj prekinitve diplomatskih odnosov in sam bog ve, kako blagodejno upliva vse to na konsolidacijo evropskega miru! Če je že sama prekinitvev odnosov med Anglijo in Rusijo, polna opasnih komplikacij, kako nevarna je taka prekinitvev šele na Balkanu! Ali ne bo ta prekinitvev še bolj poostrišla že itak napete razmere na balkanskem polotoku? Ali bo ostalo le pri prekinitvi? Ali se pa bodo povrh tudi meje primerno »zavarovale«, kar znači lahko marsikaj?

Od prekinitvev diplomatskih odnosov, do vojne, je kratek korak.

Albanski vladi je očitno mnogo na tem, da izziva. Da iziva zlasti Jugoslavijo. Naravno, da bi Zoguva Albanija tega ne počejala, ako bi ne

Da, je in mora biti! Odpomoč temu neznošnemu stanju je v skupni borbi v enotni proletarski razredno bojovni fronti, ki jo morajo tvoriti naše gospodarske, strokovne, politične in kulturne organizacije.

Zatorej ven iz meščanskih strank in njih organizacij! Proč z njihovim časopisjem ter drugo navlako! Rešitev je v — socializmu! — F. K.

imela za seboj zaščitnika in vodnika v — Mussolinijevi Italiji. Sedaj javljajo iz Beograda, da je aretacija omenjenega tolmača kombinirano delo tiransko, rimske »diplomacije« in da je ta aretacija morala služiti gotovim namenom. Če je tako, je bilo toliko bolj potrebno, da se beograjska vlada ne prenaagli. Zato moramo tudi prepustiti njej vso odgovornost za ta akt, ki ne obeta nič dobrega.

Mi samo zahtevamo, da se i naša vlada vedno in povsod zaveda, da potrebujemo vsi miru in da je dolžnost vlade, ki noče stopati po stopinjah Albanije in Italije, da se izogne vsemu, kar služi povečanju že itak velike vojne opasnosti.

Predvsem ni vredna cela Albanija življenja enega samega vojaka — pa ne glede na Albanijo, so to še drugi važnejši in merodajnejši momenti: vprašanje svetovnega miru, vprašanje bodočnosti Evrope, ki bi bila definitivno pokopana, ako bi izbruhnila kjerkoli kakršnakoli vojna, ki bi se nikakor ne mogla lokalizirati.

O našem sporu z Albanijo in o motivih prekinitve, bi bilo sploh nujno potrebno, da vlada obširneje in natančneje informira jugoslovansko javnost.

Herman Wendel:

Macedonska hidra.

Macedonsko vprašanje, ki zadnji čas radi nastopa Jugoslavije, Grške in Rumunije napram Bolgariji zopet prihaja na dnevni red, je podobno lernajski hidri: če mu odsekaš eno glavo, zrastejo na istem vratu dve. Spočetka je predstavljala Macedonija skoro izključno le socialen problem, kako bi se mogla bolj temeljito izžeti nesrečna raja, najemničkristjani, od mohamedanskih vlastelinov. Ali na tem ognju nezadovoljstva, ki je radi teh razmer v Macedoniji že davno vzplamtel, so upale tudi velesile peči kostanj svoje imperialistične politike. Ker so Bolgari in Srbi dva plemena istega jugoslovanskega naroda, so smatrali, da je popolnoma v redu, če si po osvoboditvi izpod turškega jarma napravijo skupno streho nad svojo novo državo; tako so si predstavljali borce za svobodo tu kakor tam svojo bodočnost. Ampak, kot eden izmed obeh najmočnejših mejašev balkanskih interesov, ni hotela Avstrija o veliki jugoslovanski državi pred svojim pragom ničesar slišati, ker se je bala, da bi ji znalo to napraviti Hrvate in Slovence predrzne, in da bi ne vplival nanje več črnožolti bič.

Drugi mejaš Balkana, Rusija, je pa upala, da bo svoje osvojevalne načrte proti Carigradu lažje razvijala, če bo imela na Balkanu opraviti le z brezpomembnimi, malimi državicami. Tako je nastala druga poleg druge samostojna Srbija in samostojna Bolgarija, prva tako nezmožna se razvijati kakor druga, in da bi geslo — razkosaj in vladaj — čimbolj izpopolnili, so vrgli petrogradski in dunajski zvižalniki med brate Macedonijo — kot jabolko prepira.

Pred Grki, Vlahi, Albanci in Turki predstavlja prebivalstvo Macedonije kot glavna masa jugoslovanske plemne. Če gre pri tem za Srbe ali za Bolgare, je vprašanje, ki se sicer z obeh strani enako strastno zagovarja, je pa ravno tako bedasto kakor če bi se prepirali, ali so prebivalci srednje Nemčije Jugonemci ali Severonemci. Zgodovinski »dokazi«, ki jih vsaka stranka ima za svojo tezo po cele kupe na razpolago, spadajo v dvajsetem stoletju k stari narju. Tudi če se macedonsko narrečje vzame pod povečalno steklo jezikoslovne vede, se lahko dokaže vse ali pa nič. Najboljši dokaz je

PAVEL DOROKOV:

V ječi.

(Iz romana »Golgota«. Prevel S. V.)

»Dovolite, da zapojem!«

»Bo šlo tudi brez pesmi!«

Povesi oči, ne pogleda je.

Vera pritisne svojo glavo na Salomonove prsi. Tiho začne peti. Kakor stepni veter, ki šumi preko trave.

Častnik dvigne roko. Hoče nekaj povedati. Ali ne pove.

Vera poje.

Glas njen je poln, narašča v zvoneče srebro. Vojaki pridržujejo dihanje, stoje kot začarani. Mislijo na otroška leta, na ostarele mamice, na svoje otroke, na žene, ostavše v vaseh! Na gozdove, polja in gore.

Trepetajoče umolkne poslednji strasten zvok, bolečine polno slovo od življenja. Srebrne strune se raztrgajo, plačejo.

Nekdo hripavo vzdihne. Neka roka udari po puški. Častnik se zave, postane zopet robot.

»Marš, brz! Kaj pomenijo te ceremonije! Ali bo...!«

Ona zašepeta Salomonu:

»Mirna sem! Zbogom!«

Odrgrga se od njega.

»Pojdimo!«

Prime Salomona in Petruhina za roke. Tudi Saharov in Morosov store isto.

Zapah na vratih zaškrtla, se zapahne. Koraki umolknejo.

»Striček, striček, kaj je?«

Andrejevič gladi nežno mladeniča po laseh. Ali tudi njegove čeljusti šklepetajo in leva obrv vztrepetava...

»Sodrugi, čuden san sem sanjal!«

Gnjetejo se okrog priče mladega Sergeja.

»Bilo je, kakor da sedimo v neki trdnjavi. Okrog visoko, divjo zidovje. Zdi se mi, da nas je bilo mnogo. Trdnjavo je oblegal sovražnik. Glasni udari se slišijo skozi zidovje. V steni so velika, železna vrata, kakoršne imajo cerkve. Tik ob vratih sem stal in sem slišal, kako trka. Naenkrat se tiho, brez šuma odpro in nekdo se prikaže v obleki — bil je videti tak, kakor predstavljajo svete bojevnike. V eni roki je vojščak držal meč, v drugi pa križ. Planil sem nanj, zgrabil ga sredi pasu, dvignil ga visoko in ga treščil ob zid. In zidovje se je naenkrat porušilo s strašnim truščem. Tedaj se vzbudim. Ali

zopet zaspim in sanjam drugi sen. Bilo je, kakor da stojim na nekem kraju, ki tako izgleda, kakor slike na katerih sta Adam in Eva naslikana. Štirje smo. Ali ne smejte se, sodrug, drugače ne bom dalje pripovedoval.«

»Zakaj bi se smejali. Le pripoveduj. Sergej!«

»Vsi smo klečali. Bilo je, kakor da smo vsi znanci, ali po obrazu ne poznam nobenega. Vsi smo bili v oblekah, kakor svetniki. Najprej stoji Nikita Ivanič — vsi ga poznate. On edini stoji, mi drugi pa vsi klečimo. Poleg Nikite Ivaniča je žena. Obrza ji ni videti, ali okrog njene glave je kakor svetniški sijaj. Vsi smo peli Internacionalo. Ali ne besed, nego samo melodijo. Takega petja še nisem slišal. Ah, ne morem vam dopovedati, kako je bilo lepo! Srce se mi je stiskalo in sem se prebudil.«

Sergejev obraz je bled in zamaknen. Čudovite temnorjave oči blišče. Andrejevič gre razburjen gor in dol.

»Ah, dečko, molodec, to so čudovite sanje. Neumne sanje, bedaste sanje in vendar čudovite. Ah molodec, dečko!«

Prsa so bila prepolna. V grlu je stikalo. Z rahlo drhtečim glasom zapoje:

»In to je poslednji odločilni naš boj...« (Dalje prihodnji.)

slovanski macedonec: če se ga vtakne v bolgarsko šolo, postane Bolgar, če ga daš pa v srbsko šolo, pa postane Srb. Izkoriščajoč to dejstvo, sta se vrgli zadnja desetletja pred svetovno vojno sofijska in beogradska propaganda proti tej deželi, ki je takrat še ječala pod turškim polmesečem, da si ustvarita ljudi po svoji podobi. Leta 1912 se je zdelo, da bo zveza balkanskih držav in spoditev Turkov iz Evrope prinesla končoveljavno gladko rešitev macedonskega vprašanja, ali intrige na dunajskem Balplatzu so balkansko zvezo razbile in dovedle do bratomorne vojne med Srbi in Bolgari. Bukareški mir l. 1913 ni rešil tega vprašanja kakor tudi konec svetovne vojne ne, ker vsaka rešitev tega vprašanja je obsojena na neuspeh vse dotlej, dokler ne bosta Sofija in Beograd imela istih državnih mej. (Dalje prihodnjič.)

Iz delavskega sveta.

Preganjanje socialistov v Rumuniji.

Odkar se je Rumunija zvezala z Mussolinijem, so postale persekucije na Rumunskem še ostreje, posebno proti socialističnim vodjem. Najhujše so v zadnjem času prizadele ukrajinski socialisti. Tako so že četrty mesec v zaporu štirje socialisti, ki so bili kandidati v narodno skupščino in so obdolženi, da so ruvali proti državi. Njih »zločin« je bil, da so tiskali socialistični list v ukrajinskem jeziku in pa to, da so nabirali podpise na peticiji, namenjeni ministru prosvete, do česar jim pač daje pravico ustava.

Peticija je zahtevala, da se prizna manjšinskim skupinam na Rumunskem pravico učenja v materinem jeziku. Ko je vlada izvedela za to zahtevo Ukrajincev, živčih v mejah rumunske, je izjavila, da na Rumunskem ni Ukrajincev, temveč le Rumunci in le par ljudi ukrajinskih tendenc. To je torej dalo sedanjim rumunski vladi povod, da je vrgla naše sodruge v zapor.

V protest proti nepravilnemu postopanju vlade so zaprti ukrajinski socialisti proglasili gladovno stavko. To jim je pomagalo, kajti oblasti so jih končno provizorično izpustile iz zaporov.

Socialistična literatura se v vsaki drugi civilizirani državi lahko prodaja, le v Rumuniji, Italiji in še nekaterih drugih državah, kjer kraljuje diktatorji, je to prepovedano in se smatra za hud zločin. Več socialistične literature je bilo v Rumuniji spet zaplenjene.

Rumunska vlada čim dalje bolj sledi vzgledu fašistov v represalijah in zatiranju delavskega gibanja.

Islandski socialisti zmagali pri mestnih volitvah.

Islandski socialisti so zmagali pri občinskih volitvah na celi črti. Zmaga je prišla skoro nepričakovano in je popolna.

Delavska in socialistična stranka imata večino v vseh mestnih odborih, razen dveh. V glavnem mestu so imeli delavci večino že od l. 1912. Glavno mesto Islandije je Reykjavik.

Letos pa se pripravljajo socialisti Islandije na splošne volitve v parlament. Preglavice jim dela edino nepravilni volilni sistem, ki ga je upostavila sedanja vlada, ker ta sistem dovoljuje podeželskim okrajem razne predprave, medtem ko njih glasovi pomenijo številčno veliko manj.

Stranka ima svoj dnevnik, tednik in mesečnik. Predsednik stranke je Jonn. Baldisson.

Rapidno napredovanje socialistov v Švici.

Glasilo švicarske socialistične stranke, »Bernar Tagwacht« poroča, da stranka rapidno napreduje na članstvu. V kratkem času je pridobila 40.000 članov.

Zelo umestna konferenca.

Ameriški delavski zdravstveni biro je izdal poziv na narodno delavsko zdravstveno konferenco, ki se bo vršila dne 18. in 19. junija v Clevelandu.

Schichtov način pranja

Namočiti v ekstraktu za pranje „Ženska hvala“ Izprati s Schichtovim Terpentinovim milom.

V Zapadni Virginiji se je te dni ponesrečilo 77 rudarjev, isti dan je pa eksplozija v tovarni v Detroitu ubila 12 delavcev. To dokazuje, da je delo tudi v ameriški industriji vedno bolj nevarno in da je treba podvzeti korake, da se nezgode preprečijo.

Naloga konference bo, izdelati načrt za odpravo teh nezgod v industriji. Zakonodajalci se ne ganejo, podjetniki tudi iz proste volje ne stori ničesar, za to je treba, da se delavci sami pobrigajo za varnost življenja v industrijskih podjetjih.

Delavski zdravstveni biro utemeljuje potrebo take konference in pravi, da v Ameriki ponesreči smrtno vsako leto več ko 35.000 delavcev. Več ko 2.500.000 delavcev je pa pri delu poškodovanih in sicer nekateri izmed njih tako nevarno, da ostanejo pohabljeni za vse življenje. Te številke pa ne govere o ponesrečenih delavcih v šestih državah in v distriktu Kolumbije, kjer še nimajo odškodninskega zakona za ponesrečene delavce.

2500 rudarjev je ubitih vsako leto v Združenih državah. To pomeni, da je štirikrat bolj nevarno delati v premogovnikih v Združenih državah kot Angliji.

Vrhutega so delavci izpostavljeni 620 takozvanim strokovnim boleznim. Zastrupljenje s svincem je povzročilo smrt 1592 delavcev v teku 10 let in sicer od leta 1914 do 1924.

Odkodninsko zavarovanje proti nezgodam tudi ni uvedeno za vse delavce. Izvzeti so železničarji, pristanišni delavci, mornarji in poljski delavci.

Oklic so podpisali James Maurer, socialist in predsednik pennsylvanske delavske federacije in številni drugi znani voditelji strokovnega delavskega gibanja.

Delavci v Angliji bojkotirajo tobak in pijače.

Angleški sodruzi so v znak protesta proti vladnemu predlogu, ki prepoveduje generalno stavko, sklenili pozvati vse organizirane delavce na bojkot tobaka in alkoholičnih pijač.

Sprejet je bil naslednji predlog: »Poslanci delavske stranke se zavežejo, da se prihodnjih šest mesecev popolnoma vzdrže tobaka in alkoholične pijače vsake vrste od dneva, ko parlament sprejme zakon proti delavskim unijam. Delavci vse dežele se pozivajo, da sledijo svojim poslancem.«

Ta sklep je vladi silno neljub, ker je pravkar naložila nove davke na tobak in alkoholične pijače. Ako se pet milijonov delavcev z družinami in prijatelji vred vzdrži pol leta tobaka in pijač, bo vlada prikrajšana za več milijonov funtov na dohodkih.

Ekonomska kriza v Italiji.

Italijanski trgovci in industrijski podjetniki plačujejo zdaj stroške za fašistično politiko. Bankroti so na dnevnem redu. Deflacija in revalucija lire, s čimer je hotel Mussolini stabilizirati valuto, je povzročila, da je v trinajstih dneh — od 19. aprila do 4. maja t. l. — bankrotiralo 689 tvrdk v Italiji. V prvih treh mesecih tega leta je bilo povprečno 35 polomov dnevno. Kriza postaja sedaj večja, kot je bila kdaj poprej.

Italijanski bankirji in industrijalci pravijo, da je to komaj začetek.

Splošna ekonomska depresija šele pride. Posledice polomov občutijo najbolj delavci. Število brezposelnih raste skokoma vsak dan.

Mussolini misli, da bo arbitrarno ustavil polome. Ko je neka večja banka (imena nočejo povedati) postala insolventna, je Mussolini odredil, da mora vlada prevzeti banko v svoje roke in imenoval je znanega bankirja iz Milana za upravitelja. Na enak način je zadržal polom dveh avtomobilnih družb, ki sta zdaj pod upravo vlade in izdelujeta motorje za letala in drugo bojno opremo. Težka industrija v Italiji je v zelo slabem položaju.

V šestih mesecih je bila lira nagnana na okrog 30 za dolar. V tem času pa so cene na delo padle le za 20 odstotkov, cene na drobno pa le za en odstotek. Rezultat: itajjansko blago nima nikjer več odjemalcev. Medtem pa je zlata vrednost notranjega dolga Itaije poskočila na pet milijard dolarjev. To je zdaj največji problem, s katerim se mora baviti fašizem.

Revolta mohamedank v Rusiji. Na tisoče mohamedanskih žena v ruskem Turkestanu je letošnjo prvomajsko proslavo izkoristilo za revolto proti pajčolanu, s katerim morajo na zahtevo nazadnjaških muslimanov še vedno zakrivati obraz v javnosti. V Taškentu je več tisoč muslimank v prisotnosti 25.000 oseb strgalo pajčolan z obraza, nakar so jih sežgale na javnem trgu. Na tisoče moških jim je ploskalo, drugi tisoči so pa preklinjali. S samarkandu je korakalo 15 tisoč muslimank z odkritimi obrazi.

Mehiška vlada proti klerikalnim vstašem. Mehiška vlada, ki je začela z energično akcijo, da očisti deželo klerikalnih vstašev, je mobilizirala veliko število prostovoljcev, ki so večinoma delavci in kmetijski peoni. General Obregon, bivši predsednik, je nabral 18.000 mož samo v državi Sonori. Ta armada ni danes potrebna, temveč je pripravljena kot rezerva za slučaj, da dobe klerikalci kakega regularnega generala na svojo stran, ki bi bil v stanu organizirati močno opozicijo. Tak general morda pride v osebi Arnulfa Gomeza iz Vera Cruza, ki je katoličan in katerega vstaši že dolgo prosijo, naj prevzame vodstvo.

Središče vstašev je še vedno gorata država Jalisco, kjer se menda skriva ubežni nadškof Francisco Orozco Jimenez iz Guadalajare in vodi vstaške operacije. Vodstvo rebelov v državi Michoacanu je popolnoma v rokah katoliških duhovnov. Kakor poročajo, ima cerkev v Mehiki okrog 40.000 mož pod orožjem, toda nima niti enega sposobnega voditelja za vojaške operacije. Duhovni nimajo vojaških izkušenj. Zato so vstaši še vedno razdeljeni v manjše skupine, ki omejujejo le na banditske napade na vlake in manjše vojaške posadke v izoliranih krajih.

Na strani vlade so delavske unije, organizacije pomenov in malih kmetov, uradništvo in redna armada. Na strani cerkve pa so bivši veleposestniki, bivša španska aristokracija, lastniki industrij, inozemski petrojski magnatje in kot človeški bojni material j j služijo hribovska indijanska plemena.

Čudna obravnava v Rusiji.

V Belijajevki pri Odesi je neka Irina Serebriakova zatožila svojega soseda Ivana Nepomijaševa za odškodnino, ker mora rediti jagnje, čigar oče je obtoženčev oven. Tožba je vložena na temelju zakona, ki določa, da sta obe in mati enako odgovorna za njune mladoletne otroke. Žena pravi v obtožnici, da je ovca poginila, čim je izlegla jagnje in potem je morala ona kupovati mleko in skrbeti, da ni živalica poginila. Vaški odvetnik je pritrtil ženi, da ima pravico tožiti po zakonu — in temu je pritrtilo tudi sodišče. Ivan Nepomijašev se je pa zatekel k staremu zagovoru, da njegov oven ni oče jagnjeta. Žena mora zdaj dokazati, kateri oven je oče.

Pomnite: Pralni prašek »Ženska hvala« razkraja nesnago.

Za tiskovni sklad so darovali: S. Tuma, Ljubljana 75 Din, Krajevna socialistična organizacija v Ptujju 50 Din, s. Čobal dijete 150 Din; skupaj 275 Din. — Iskrena hvala. Sodrugi posnemajte.

Maribor.

Društvo stanovanjskih najemnikov za Maribor in in bližnje okolice opozarja najemnike, da nameravajo hišni posestniki zbirati podpise najemnikov za ukinitve stanovanjskega zakona in popolno prostost za hišne lastnike. Društvo resno svari pred podpisovanjem sličnih izjav.

I. delavsko kolesarsko osrednje društvo za Slovenijo v Mariboru. Na zadnjem klubovem sestanku se je sklenilo, da se vršijo od sedaj naprej klubovi sestanki vsaki četrtek ob istem času, kakor dosedaj v društvenem lokalu »Pri zlati kroni« v Vertrinjski ulici. — Vsi delavci kolesarji, ki nameravajo k društvu pristopiti, naj se pri klubovih sestankih ob 8. uri tamkaj oglasijo. Odbor.

Borza dela v Mariboru rabi nujno 15 tesarjev za zgradbo žične železnice.

Opozorilo. Pevski odsek pekov v Mariboru in strokovna organizacija pekovskih pomočnikov v Mariboru, obhajata letos skupno 30letnico obstoja; zvezano s 70letnico rojstva pevovodja imenovanega pevskega odseka g. Emila Füllekrussa in 25letnico njegovega neumornega delovanja, kot društveni pevovodja. Ta jubilej hoče omenjena korporacija proslaviti tako, da priredi pevski odsek zvečer, dne 2. julija 1927. slavnosten pevski koncert v dvorani pivovarne »Union« (Götz) v Mariboru. Sodelovala bodo vsa delavska pevska društva iz Maribora in raznih krajev, katerih imena bodo razvidna na lepkih in v poznejših objavah. Drugi dan, t. j. dne 3. julija predpoldan, se priredi v čast tujim gostom vrtni koncert Glasbene društva »žel. uslužbencev in delavcev v Mariboru« na gostilniškem vrtu »Ljudski dom«. Popoldan se vrši velika ljudska veselica na vrtu gostilne »Lovski dom« v Krčevini. V slučaju slabega vremena se vrši ista v dvorani »Union«. Podrobnosti programa bodo razvidne na lepkih in v poznejših objavah v »Volksstimme«. Naprošajo se že v naprej, vse del.

kulturne in strokovne organizacije, da se te redke proslave polnoštevno udeležijo. — Odbor pevskega odseka.

Ali že veste, kje ste solidno postreženi z manufakturnim, galanterijskim in špecerijskim blagom. Pri Franc Pavlin-u, Gradišče št. 3.

**Osvežiš s kopeljo telo si mlado,
še bolje pa s „CLIO“
šumečo limonado.**

Celje.

Naš volilni shod je šel klerikalcem na živce, znamenje, da so poročevalci s svojimi govori zadeli v živo. Dasi skušajo po eni strani omalovaževati utis, ki so ga poročevalceva izvajanja naredila, se po drugi strani penijo jeze. Da se poslužujejo laži je samoobsebi umevno, ker ljudje, ki sedijo na sedmi božji zapovedi, ne morejo napisati deset besed, ne da bi se devetkrat zlagali. Celjski »Slovenec« dopisnik n. pr. poroča, da je bilo na shodu 70 ljudi, kar mu pa ne zamerimo. Gospodek je namreč kratkoviden — kar mu, odkritosrčno rečeno, ne privoščimo — zato je kljub velikim očalom videl samo zborovalce v ozadju dvorane, spre-daj pa mu je mrgoela sama klerikalna praznosta. Kar piše o poklonih demokratom, je pa pristna klerikalna manira, zabeljena z močno dozo lojolanske logike, ki je imela odmev celo v Mariboru, odkoder poroča »Slovenec« od srede, da je s. Petijan rekel o demokratih, da so »prijatelji delavstva«. Udarci so bili res učinkoviti, da so jih celo v Mariboru čutili! Kaj že naredi maček, če mu stopiš na rep? Pravi, da kreščiče zamijavka . . .

Volilni teror. Poročali smo že, da prihajajo vse meščanske stranke med delavske volilce z raznimi obljubami. Ker so pa spoznali, da podeljevanje trafik, izplačevanje razlik in drugih takih volilnih fig nič ne pomaga, so začeli s terorjem in grožnjami, na kar smo delavstvo in namščence tudi že opozorili. Te dni smo zvedeli za slučaj teroriziranja, ki bo posebno zanimal privatne namščence, katere bomo potom njih strokovne organizacije za grdo počenjanje službodajalca zainteresirali. Naše zaupnike prosimo, da bomo vse take delodajalce javno ožigosali in izročili oblastvu, da jih zaradi volilnega terorja kaznuje.

Zob za zob. Odgovorjajoč na nemumnosti celjskih benotovcev smov eni zadnjih števil »Delavske Politike« rekli, da se ne bomo z njimi več bavili. Ker so pa v sobotnem »Napreju« odložili grd pamflet in se poslužili tudi denunciacij, zahteva večina naših sodrugov, da se te ljudi tretira tako, kakor zaslužijo. Vsled splošne zahteve naših pistašev si bomo v prihodnjih številkah »Delavske Politike« celjske benotovce nekoliko od bližje ogledali, predvsem zato, da branimo sodruge, v katere se zaganjajo in drugič zato, da pokažemo neinformiranemu delavstvu, kake sorte ljudje hočejo med delavstvom igrati vodilno vlogo.

Izjava. V sobotnem »Napreju« me je neko denunciral rekoč, da med delom po ulicah agitiram itd. Dotičnega pozivam, da pride na dan z imenom, da bom vedel s kom imam opraviti in si poiskati zadoščenje. Za sodruge in vso celjsko javnost pa izjavljam, da »Napreja« ne morem to-

žiti, kar sem sicer nameraval narediti, a se mi je od vseh strani odsvetovalo, ker če tudi bi bil v tem slučaju »Napreju« sigurno obsojen, bi moral stroške le jaz plačati, česar pa, žal, ne morem. Josip Borštner, mestni nastavljenec.

Sodruzi in volilci, pozor! Agitatorji vseh nasprotnih strank, posebno pa bernotovski, begajo delavce in volilce z govoricami okoli, da je naša stranka krajevna organizacija sklenila pakt s koalicijo radikalov, klerikalov in Nemcev. Drugi zopet pravijo, da smo v tihi zvezi z demokrati. Eno in drugo je laž, ki ima samo namen begati in desorientirati volilce. Za občinske volitve je naša stranka v boju proti vsem nasprotnim strankam in tudi o kakem vezanju list ni govora. Po volitvah pa bodo naši občinski odborniki uravnali njih taktiko in delo tako, kakor bo sklenila krajevna organizacija. Vse sodruge in zaupnike prosimo, da v tem smislu agitirajo.

Krajevna organizacija in volilni odbor SSJ.

(Op. ured.: Ta dopis smo morali zaradi zakasnelosti odložiti in ga zato priobčujemo šele v današnji številki.

Opozorilo slovenskim poljskim delavcem.

Vršac, 4. junija.

Naši poljedelci iz Prekmurja, kateri so do lanskega leta delali na Ogrskem, so morali, vsled težkoč pri prehajanju meje in vsled ocarinjenja njihovega zaslužka v naturi, ostati letos v državi. Ker so pa v Vojvodini slične delovne prilike, kakor na Ogrskem, se je večji del tistih sezonskih delavcev iz Prekmurja poiskal kruh v Vojvodini, posebno pa v Banatu, v okolici mesta Vršac.

Ne samo, da so nekateri našli sami sem, nego so še razni agentje iz Banata iskali cenejše delovne sile. Seveda so jim v Sloveniji obljubili vse mogoče; zasigurali so jim, da je dela dovolj, a ko so prišli na mesto, videli so, da so bili prevarani.

Tukajšnji poljedelski delavci, zavedajoč se svojega položaja, so večinoma organizirani in imajo delovno pogodbo. Ta pogodba regulira delovni čas in to tako, da delajo od zjutraj do 5. ure popoldne, a popoldne imajo 1 in pol ure odmora. Plača se regulira po važnosti določenega dela, a znaša vedno nad 50 Din, da celo preko 80 Din dnevno. Za različna dela, tako na primer sejanje ali rezanje, prekopavanje in cepanje trte v vinogradih, kateri so v ravnini, dobijo včasih še mnogo več. — Omeniti moram, da je večina tukajšnjih poljedelcev organizirana v Savezu poljoprivrednih i vinogradskih radnika, in baš ta savez je pred letom prabilor delavcem vse gori navedene ugodnosti.

Ko so pa organizirani delavci videli, kaj so nameravali tukajšnji veleposestniki in vinogradniki s slovenskimi delavci, postavili so se oni takoj v bran, da obdržijo svoje pridobljene pravice tudi nadalje.

Del veleposestnikov se je uklonil zahtevam organiziranih delavcev, drugi so pa mislili, da bodo mogli s pomočjo slovenskih delavcev kljubovati tem zahtevam ter so upali, da bodo delavci šli delati tudi za manjši zaslužek in daljši delovni čas. Napravili so pa račun brez krčmarja. Poljedelci so z vso močjo boj-

kotirali one, ki niso hoteli pripoznati starih ugodnosti. Eden od teh, ki je tukaj skoro največji veleposestnik, ima tudi pivovarno v mestu Vršac. A poljedelci so fabrikate te tovarne bojkotirali. Ko je veleposestnik to videl, da je vendar bolje ostati z domačimi delavci v dobrih odnošajih, je tudi on popustil.

Naši slovenski delavci morajo v vinogradih delati za nizko plačo 20 Din dnevno in hrano od zore do mraka brez dovoljenega odmora opoldne. Delo pa je za njih jako naporno, ker niso vajeni delati v takih vinogradih. Vsaki od onih posestnikov, ki zaposluje naše delavce, ima svojega posebnega oskrbnika, ki pa je le priganjač in nič drugega. Ko so domači organizirani delavci zahtevali tudi za njih reguliranje delovnega časa, so se veleposestniki in agentje sklicevali na pogodbo s temi delavci, v kateri pač ni govora o določitvi delovnega časa. Zato morajo slovenski poljedelski delavci delati naprej kakor prej. A tudi poti v organizacijo še niso našli. In dokler se ne bodo organizirali, bodo pač izkoriščani. Nekateri od njih so celo izjavili, da ne zahtevajo reguliranja delovnega časa! Dokler bomo imeli med slovenskimi delavci take podrepanke, se ne bo našim slovenskim delavcem godilo bolje. Hrana je tudi jako mizerna, tako, da so primorani od svojega, itak skromnega zaslužka, dnevno uporabiti skoraj polovico, da se za silo prehranijo. Ako pa kdo zbolí ali postane na drug način za delo nezmožen, je navadno takoj na cesti. O zavarovanju proti bolezni ni govora. Znano je vsem, da je baš najbolj izkoriščani sloj izločen iz splošnega zavarovanja. Na tem mestu opominjamo merodajne faktorje, da je nujno potrebno razširiti zavarovanje tudi na poljedelske delavce. Ako je kdo bolan, navadno ne zna ne kam in ne kaj. Prodaja svoje stvari, ker prihranjenega nima nič, da spravi vsaj toliko skupaj, da se lahko vrne domov. Tako sem našel nekega slovenskega delavca, ki še toliko ni imel, pa je beračil po mestu okrog, da je nabral potrebno vsoto za vožnjo.

Ne samo, da ni dovolj dela za vse domače delavce, ki se v večjem številu selijo v Južno Ameriko. Nekateri veleposestniki pustijo še ogromne dele zemlje neobdelane. Tudi v vinogradih ne dajo na pravilno in točno delo toliko pažnje, ker imajo itak že dovolj vina v zalogi. Iz navedenega mora vsak sklepati, da je za poljedelce v Prekmurju, ki nameravajo iskati tukaj delo, bolje, da ne gredo na dobro srečo v Vojvodino, ker tukaj ni dela in če se že kateremu posreči kako delo dobiti, se to zgodi pod jako nepovoljnimi pogoji. Posebno pa opozarjamo vse naše poljedelce na to, da ne gredo raznim agentom na lim ter da ne sklepajo že v naprej kakih delovnih pogodb. Ti skušajo z vašo pomočjo pasti organiziranim delavcem v hrbet. J. G.

Slovenski javnosti!

Ob obletnici smrti prvega ljubljanskega ljudskega župana dr. Ljudevita Periča so sklenili pokojnikovi prijatelji in sodelavci, naj se po-

časti njegov spomin predvsem na ta način, da se mu postavi dostojen nagrobni spomenik. Podpisnemu odboru se je poverila naloga, da se obrne na vso slovensko javnost s prošnjo za blagohotne prispevke v ta namen.

Izpolnjujoč poverjeno naročilo, se obrača podpisani odbor s prošnjo na vse prijatelje in častilce spomina in dela pokojnega župana dr. Periča, naj prispevajo po svojih močeh, da se mu postavi na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu časten spomenik, ki bo pričal spoštovanje in zahvalo vsega delovnega ljudstva svojemu voditelju in zaščitniku.

Prepričani smo, da bo naš poziv našel iskren odmev v srcih vseh znancev in prijateljev, ki so poznali pokojnika ter cenili njegovo delo in spoštovali njegovo socialno udejstvovanje.

Prispevki naj se pošiljajo Mestni hranilnici ljubljanski z označbo: »Dr. Peričev spomenik«.

Jože Rozman, s. r., t. č. predsednik.
Dr. Ivan Stanovnik, Ivan Kralj, Janko Nepjeglič, Ivan Pestotnik, Jože Languš, Rado Čelešnik, Jože Pirc, odborniki.

Za dr. Peričev spomenik so darovali: po 20 D: Marija Kresnik, Iv. Sušnik, Ivan Kastelic, Leopold Šega, Pavel Grčar, dr. St. Škelj, Ivan Stavvec, Kamilo Mibič, dr. Aleksander Grobelnik, Karol Tekavčič, dr. Fran Perne, Martin Ban, ing. I. Petrič, ing. Rado Lah; po 15 Din: dr. Gašper Pekle; po 10 Din: Neimenovana po R. Čelešniku, Rudolf Schulz, Alojzij Schwentner, Anton Klein, Iv. Železnikar, Avgust Čokert, Niko Jos. Butkovič, Ivan Dražil, Pavel Gorjup, Ivan Aleš, Franc Tesnar, Ivo Volcanšek, Vikt. Meden, Jože Sedmak, Ivan Čoker, Vinko Stegnar, Peter Lesjak, Josip Zupančič, Franc Kovač, Mihael Žerjal; po 5 Din: Ivan Gril; Zorjan, Škerlj, Jugovec in Berdajs, uradniki OUZD, skupaj 35 Din.

Klobuke slavnike in razno modno blago nudi najugodnejše JAKOBLAH, MARIBOR GLAVNI TRG 2.

Radi prezidave izredno nizke cene!

TVORNICA KEM. IN OLI. BARVILAKOV, FIRNEŽA IN ŠTEKLEZA
DRUŽBA Z. OZ. LJUBLJANA

ORIENT

LAKI
COPICI
TERPENTINE
FIRNEŽ
STROJNO OLE
SOLSKE BARVE
UMETNIŠKE BARVE
PRAŠNO OLE
SUHE BARVE
PRISTNE OLEJNATE BARVE

PRODAJALNA
DUNAJSKA C. 14
LJUBLJANA
POLEG TRGOVINA
SCHNEIDER EVEROVŠEK

PRVOVRSTNI MATERJAL - NIZKE CENE!!

POZOR!

Najboljši trboveljski cement in zagorsko apno se dobi najceneje pri

Vinko Lašič, zidarski mojster, Maribor
Tržaška c. 98 nasproti mestnega vodovoda.

Izvršuje tudi vsa stavbena nova dela, ter pravila po zmerni ceni. — Načrti in proračuni zastoj, ako se mu delo poveri.

Fotograf

Mirko Japelj

Aleksandrova cesta - Trgovski dom.

Vhod na desni strani.

Se priporoča delavstvu in uradništvu. Cene solidne, slike umetniške. Hitra izvršitev naročil.

Nabirajte nove naročnike!

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898 MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36-38 Telefon 324

Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.

„ANKER“ DOMAČI HRANILNIKI

Šrečke razredne loterije

2¹/₂% vojno-odškodninska renta proti takojšnjemu plačilu in na mesečne obroke v bančni poslovalnici

Bezjak, Maribor, Gosposka ul. 25